

Podsticaj reformama U OBLASTI ŽIVOTNE SREDINE PUTEM ENV.NET PROJEKTA

Za LIMESplus o prioritetima obrazovanja u oblasti životne sredine, upravljanju otpadom i sprovođenju zakona govori prof. dr Nataša Žugić-Drakulić, koordinatorka ENV.net projekta u Srbiji

Šta su osnovna obeležja i koristi ENV.net projekta?

Projekat pod nazivom „Razvoj ENV.net na Zapadnom Balkanu i Turskoj: unapređivanje uticaja stanovništva na proces reformi u sektoru životne sredine kao podrška približavanja Evropskoj uniji“ (skraćeno: ENV.net projekat) kofinansira EU. Projekat je orijentisan ka podizanju svesti različitih organizacija civilnog društva (OCD) i građana radi unapređenja uticaja na proces reformi u sektoru životne sredine, čime se pruža podrška približavanju Evropskoj uniji (EU).

Ko su članovi ENV.net tima?

ENV.net čini sedam partnerskih organizacija iz EU, sa Zapadnog Balkana, i iz Turske. Nosilac projekta je organizacija „Fondazione punto.sud“ iz Italije, a organizacija zadužena za sprovođenje ovog projekta u Srbiji jesu „Ambasadori održivog razvoja i životne sredine“ – EASD. Realizacija ovog projekta doprinosi: osnaživanju regionalne i međunarodne saradnje i strukovnom povezivanju eksperata. Sastanci i konferencije u okviru projekta su na neki način obrazovni signali i kursevi za održivi razvoj i životnu sredinu.

Osim ovih organizacija, u projekat su uključene i organizacije civilnog društva sa kojima ENV.net partneri saraduju. U Srbiji, ENV.net familiju predstavljaju organizacije civilnog društva koje su učestvovala u dosadašnjim aktivnostima projekta u Srbiji. Nju pre svega predstavljaju četrdeset i dve organizacije civilnog

društva koje su odgovorile na upitnik od dvadeset četiri pitanja, a tiču se trenutnog stanja u sektoru životne sredine u Republici Srbiji. Tom broju treba dodati i osamdeset tri organizacije civilnog društva koje su učestvovala u prijavama predloga projekata na potprojekat ENV.net-a. ENV.net je 2013. organizovao okrugli sto u sklopu EnE13 konferencije koja je imala za temu „Životna sredina na lokalnu“ sa oko sto dvadeset učesnika. Naredne godine ista institucija organizovala je konferenciju EnE14/ENV.net koja je za temu imala „Poglavlje 27“ sa oko dvesta učesnika. Osim ovih organizacija, ENV.net familiju čine i učesnici Seminara za učitelje koje je ENV.net organizovao na temu zaštite životne sredine i Seminara o otpadu u marinama, kao i pripadnici medija koji su propratili ove događaje, i slično.

Koji su ciljevi ENV.net projekta?

Cilj ENV.net projekta je ne samo da se podstakne uloga civilnog sektora u oblasti zaštite životne sredine, već i da se utiče na nacionalne reformske procese u sektoru zaštite životne sredine na putu Srbije ka Evropskoj uniji. Postizanje veće opredeljenosti za reforme u sektoru životne sredine kao podrške približavanja EU moguće je vršiti kroz analizu, monitoring i popularizaciju zaštite životne sredine. Zbog ovih ciljeva ENV.net projekat je prepoznat kao projekat koji predstavlja važnu podršku za proces pristupanja Srbije EU, i stoga je odabran da se finansira iz budžeta EU, a planirano je da traje od 2012. do 2016. godine. Projektne aktivnosti vezane za izdavanje ovog tematskog broja LIMESplusa o životnoj sredini, a radove je podržalo i Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine Republike Srbije.

Koje su ENV.net aktivnosti?

Aktivnosti kojima se ostvaruju najvažniji ciljevi projekta uključuju:

- Prikupljanje podataka o statusu zakonodavstva Srbije u oblasti zaštite životne sredine;
- Identifikaciju glavnih zainteresovanih strana i uspostavljanje kontakta sa zainteresovanim stranama;
- Izrada i distribucija upitnika radi identifikacije prioriternih oblasti i načina unapređenja stanja;

- Organizovanje seminara, tribina, okruglih stolova i konferencija u cilju podizanja svesti i skretanja pažnje javnosti na ove bitne oblasti;
- Organizovanje obuka za organizacije civilnog društva na određene teme;
- Uspostavljanje i održavanje sajta;
- Upotreba društvenih mreža;
- Izdavanje elektronskog biltena;
- Elektronski kursevi;
- Sufinansiranje potprojekata.

Koji su prioriteti ovog projekta u Srbiji i kako su oni određeni?

Prioriteti ENV.net projekta za Srbiju određeni su na osnovu analize rezultata odgovora različitih kategorija OCD koje su učestvovala u anketi, realizovanoj u prvoj fazi projekta.

Prva faza projekta imala je za cilj ocenu trenutnog stanja u sektoru životne sredine. Prvi korak bila je izrada upitnika koji se sastoji od dvadeset i četiri pitanja. Drugi korak je bila identifikacija različitih grupa postojećih OCD koje su aktivne u oblasti zaštite životne sredine, te identifikacija njihovih okvira rada, prednosti i izazova sa kojima se susreću, a sve u cilju boljeg planiranja realnih i korisnih aktivnosti za dobrobit civilnog društva u Srbiji. Nakon distribucije upitnika, prikupljeni su podaci i analizani rezultati dobijeni na uzorku od četrdeset i dve popunjene ankete.

Prioritet 1: Obrazovanje budućih građana EU o životnoj sredini

Obrazovanje o životnoj sredini i za životnu sredinu prepoznat je kao najvažniji prioritet, jer se sve više shvata da je za promišljenu viziju razvoja potrebno radikalno preispitivanje postojećeg ekonomskog modela uz usmeravanje ka održivom razvoju, kao i da su potrebna nova, savremena znanja i veštine, kroz koje se otvara perspektiva značajnog broja novih radnih mesta.

Današnja deca, učenici i studenti u Srbiji će biti građani i Evropske unije, tako da obrazujući ih o životnoj sredini, mi ih pripremamo za usvajanje i sprovođenje visokih standarda i vrednosti koje postoje u EU.

Potrebu da se ENV.net projekat u Srbiji usmeri ka ovom prioritetu, razvijamo kroz pojedinačne aktivnosti koje su usmerene da ukažu na značaj sistemskog bavljenja ovim problemom (uključujući analizu i potrebne izmene obrazovnih sadržaja iz ove oblasti u postojećem sistemu obrazovanja na svim nivoima, podršku osmišljenim i usmerenim obrazovnim aktivnostima neformalnog obrazovanja u ovoj oblasti, kao i podizanje nivoa svesti o značaju zaštite životne sredine u cilju povećanja nivoa razumevanja problema od strane javnosti i pobuđivanje interesa za pitanja životne sredine).

Prioritet 2: Postupanje otpadom

Problem postupanja otpadom kontinualno je na vrhu liste problema u Srbiji.

Obzirom na nedovoljno brzu izgradnju (a zatim i održavanje) infrastrukture koja podržava integralno upravljanje otpadom (sistem upravljanja koji obuhvata sve tokove otpada u svim fazama od nastanka, preko sakupljanja, selekcije i reciklaže, tretmana do konačnog odlaganja otpada), nerešene „finansijske praznine“ za usmerenije rešavanje problema, kao i niza drugih ograničenja navedenih u strateškim dokumentima, održivo postupanje sa otpadom u Srbiji jeste i biće u našoj zemlji jedan od značajnih izazova za rešavanje.

Potrebu da se ENV.net projekat u Srbiji usmeri ka ovom prioritetu, razvijamo kroz pojedinačne aktivnosti koje su usmerene da ukažu na značaj sistemskog i na znanju zasnovanog bavljenja i sprovođenja rešavanja problema postupanja otpadom.

Istraživanja su pokazala da su potrebne inicijative koje imaju za cilj i da:

- podstaknu i stanovništvo na odgovorniji odnos prema otpadu i na postupanje sa otpadom na održiv način (kao što je smanjenje otpada na izvoru, ponovna upotreba otpada, reciklaža, iskorišćenje otpada i odlaganje otpada na bezbedan način),
- donosioci odluka pronađu rešenja za „finansijske praznine“ (ponude funkcionalnu alternativu ukinutom Fondu za životnu sredinu, između ostalog, s obzirom na to da istraživanja ukazuju da je ovo jako uzdrimalo proces uspostavljanja održivog upravljanja otpadom), i

- promovišu efektivne ekonomske zahteve (plaćanje) za usluge sakupljanja i odlaganja otpada.

Prioritet 3:

Procena uticaja na životnu sredinu i sprovođenje usvojenih zakona

Nevladin sektor (uključujući i nevladine organizacije), koji je učestvovao u istraživanjima, iskazuje nezadovoljstvo sprovođenjem usvojenih zakona, posebno u domenu kvalitetnog učešća zainteresovane javnosti u odlučivanju (što je sastavni deo mnogih zakona u oblasti životne sredine, uključujući i zakon o proceni uticaja na životnu sredinu).

Potrebu da se ENV.net projekat u Srbiji usmeri ka ovom prioritetu, razvijamo kroz učešće u praćenju sprovođenja usvojenih zakona u procesu monitoringa procesa napredovanja ka Evropskoj uniji u sektoru životne sredine, kao i u promovisanju potrebe da zainteresovane strane budu konsultovane u ranoj fazi izrade strategije i propisa.